

समाजशास्त्र

સ્તીઓ અને સમાજ

સેમ- 5 - P-303

યુનીટ – 1

સ્તી અભ્યાસો

- નારીના- અભ્યાસોનું સ્વરુપ :-
  - નારીવાદ પરિપેક્ષ
  - અભ્યાસનાં એકમ તરીકે સ્તી અને સ્તીજીવન
  - સમીક્ષાત્મક
  - કાર્યક્રમલક્ષિતા
  - આંતરશાસ્ત્રીય.

સ્ત્રીઅભ્યાસોનું કાર્યક્ષેત્ર-વિષયવસ્તુ:-

- સ્ત્રીનું સ્થાન
- દરજ્જો
- ભૂમિકાનો અભ્યાસ
- વિભિન્ન સમુદાયોમાં સ્ત્રીના દરજ્જાનો અભ્યાસ
- સ્ત્રીઓનાં આંદોલનો નો અભ્યાસ
- સ્ત્રીઓ અને વિકાસ વચ્ચેનો આંતરસંબંધોનો અભ્યાસ
- સ્ત્રી સશક્તિકરણનો અભ્યાસ - સ્ત્રીઓની સમસ્યાનો અભ્યાસ
- સ્ત્રીઓની બદલાતી ભૂમિકાનો અભ્યાસ - સ્ત્રીઓ અને પરિવર્તન

યુનીટ - 2

ભારતમાં મુખ્ય અને અંગત કાયદા

- ભરણપોષણ ને લગતા કાયદા:-
  - 1974 નાં કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર
  - હિંદુ એડપ્શનસ એન્ડ મેઈટેન્સ એક્ટ 1956
  - મુસ્લિમ વિમેન એક્ટ 1986
  - વારસો હકો ઉત્તરાધિકાર
  - મિલકત અધિકારને લગતા કાયદા
  - ઈન્ડિયન સક્સેશન એમેન્ડમેન્ટ એક્ટ

કાનૂની અધિકારો ભોગવવા માં સ્ત્રીઓને નડતા અવરોધો:-

- પુરુષવર્ગ નું પ્રભુત્વ
- સ્ત્રીઓમાં વ્યાપક નિરક્ષરતા
- સ્ત્રીઓનું આર્થિક પરાવલંબન
- સામાજિક સાંસ્કૃતિક પરંપરા
- સામાજિક જાગૃતિનો અભાવ
- કાનૂન ની મર્યાદાઓ
- જટિલ કાનૂની પ્રક્રિયા અને વિલંબિત ન્યાય
- સ્થાપિત હિંતો
- સમાજનો અસહકાર
- સ્ત્રી સંગઠનોની અપર્યાપ્તા
- સ્ત્રીઓની અજ્ઞાનતા અને ઉદાસીનતા
- સ્ત્રીઓનો પોતાની જાત વિશે નો ખ્યાલ
- સ્ત્રીઓને સહાય માટેની ક્ષતિપૂર્ણ વ્યવસ્થા.

યુનીટ - 3

સ્વતંત્ર ભારતમાં સ્ત્રીઓનો દરજ્જો

- સ્ત્રી શિક્ષણ ની સ્ત્રી ના દરજ્જા ઉપર અસર:-

- આત્મનિર્ભરતા
- વ્યક્તિત્વ નો વિકાસ
- સામાજિક ગતિશીલતા
- હકકો પ્રત્યેની સભાનતા
- કૌટુંબિક દરજ્જામાં સુધારો
- લગ્નક્ષેત્રે દરજ્જો ઉચે આવ્યો
- જાહેર પ્રવૃત્તિ ઓમાં સહભાગીપણું
- સ્ત્રીઓનો રાજકીય દરજ્જો ઉચો આવ્યો
- નેતૃત્વશક્તિનો વિકાસ
- નવી પેઢીનું આધુનીકરણ
- અશિક્ષિત સ્ત્રી ઓ માટે પ્રેરણા
- સંકટોનો સામનો કરવાની શક્તિ

યુનીટ - 4

ભારતમાં વિભિન્ન ધર્મોમાં સ્ત્રીઓનો દરજ્જો

- છૂટાછેડા નો અર્થ :- લગ્નથી સ્ત્રી અને પુરુષ ને પત્ની અને પતિ તરીકે નો દરજ્જો પ્રાપ્ત થાય છે. જ્યારે છૂટાછેડાથી પતિ-પત્ની તરીકેના દરજ્જાનો અંત આવે છે.
- છૂટાછેડાનાં કારણો :-
  - બાળલગ્ન
  - યોજિતલગ્ન
  - દહેજ પ્રથા
  - સંયુક્ત કુટુંબપ્રથા
  - સમાનતા અને સ્વાતંત્ર્યની ભાવના
  - સ્ત્રીનું આર્થિક સ્વાવલંબન
  - સામાજિક દરજ્જાનો તફાવત
  - સામાજિક ગતિશીલતા
  - પ્રગયભાવના
  - જાતીય અસંતોષ

દહેજની સમસ્યાની વિપરીત અસરો:-

- કન્યાજન્મ બોજરુપગણે છે.
- ફરજિયાત કુંવારાપણું
- કજોડા લગ્ન.
- સ્ત્રીનું નીચું સ્થાન
- દાંપત્યજીવન ઉપર વિપરીત અસર
- ખૂન અને આત્મહત્યા
- સાથીની પસંદગીનું ક્ષેત્ર મર્યાદિત બને છે.
- લગ્નવય ઉપર વિરોધાભાસી અસર
- લગ્નબહારના જાતીય સંબંધોને પ્રોત્સાહન મળે છે.
- સ્ત્રી શિક્ષણ ઉપર વિપરીત અસર
- પ્રથાવાસ અને છૂટા છેડા ની સમસ્યા
- ભ્રષ્ટાચાર અને લાંચરુશ્વત ને પ્રોત્સાહન
- અન્ય અસરો